

Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση
των Συνθηκών Διαβίωσης
και Εργασίας

Εργασιακές σχέσεις και βιωσιμότητα:

Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στη μετάβαση προς την πράσινη οικονομία

> περίληψη <

Υπάρχουν σοβαροί λόγοι που επιβάλλουν τη ριζική επανεξέταση του συμβατικού προτύπου οικονομικής ανάπτυξης (...). Αυτό που απαιτείται είναι μια οικονομία που να είναι σε θέση να διασφαλίζει την εξέλιξη και την ανάπτυξη ταυτόχρονα με τη βελτίωση της ευημερίας των ανθρώπων, την παροχή αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, τη μείωση των ανισοτήτων, την αντιμετώπιση της φτώχειας και την προστασία του φυσικού κεφαλαίου από το οποίο εξαρτάται ολόκληρη η ανθρωπότητα. Μια τέτοια οικονομία – η πράσινη οικονομία – είναι σε θέση να συμβάλλει αποτελεσματικά στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, εξαλείφοντας τη φτώχεια και αντιμετωπίζοντας τις αναδυόμενες προκλήσεις και τα σημαντικά κενά σε επίπεδο εφαρμογής.

Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ρίο+20: προς την πράσινη οικονομία και την καλύτερη διακυβέρνηση, COM (2011) 363 τελικό

Μια περισσότερο πράσινη οικονομία – το ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής

Μια πτυχή της πολιτικής της ΕΕ που αποκτά διαρκώς μεγαλύτερη σημασία είναι η ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας προκειμένου να αντιμετωπιστεί η επείγουσα ανάγκη μετριασμού της αλλαγής του κλίματος και προσαρμογής σε αυτήν. Περισσότερο πράσινη οικονομία σημαίνει ουσιαστικά παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με λιγότερη ενέργεια, λιγότερες πρώτες ύλες και μειωμένες εκπομπές άνθρακα. Μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες όλων ανεξαιρέτως των κλάδων, ενώ στο πεδίο εφαρμογής της εμπίπτουν τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι καταναλωτές.

Είναι βέβαια σαφές ότι η ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας – όπως συμβαίνει και με οποιαδήποτε άλλη τεχνολογική αλλαγή – θα επιφέρει πολυποικίλες αλλαγές στην οικονομία γενικά, ειδικότερα όμως σε ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους, και ότι θα έχει επιπτώσεις στις αγορές εργασίας. Νέες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν, άλλες θα εξαφανιστούν, ενώ αλλαγές θα υπάρξουν επίσης στο περιεχόμενο πολλών υφιστάμενων θέσεων εργασίας όπως και στις δεξιότητες που απαιτούνται για την κάλυψή τους. Επιπλέον, καθώς οι νέες θέσεις εργασίας δεν θα καλύπτουν (απαραιτήτως) άμεσα τις χαμένες θέσεις εργασίας, αυτή η διαδικασία αλλαγής μπορεί να σημαίνει κάλλιστα «ανακατάταξη» των ευκαιριών απασχόλησης για τα άτομα, τις επιχειρήσεις, τους κλάδους, τις περιφέρειες και τα έθνη.

Στην άμεση έναρξη και προώθηση της διαδικασίας ανάπτυξης μιας περισσότερο πράσινης οικονομίας καθοριστικό ρόλο καλούνται να διαδραματίσουν οι κυβερνήσεις μέσω της παροχής κινήτρων για την υιοθέτηση «καθαρών» τεχνολογιών και φιλικότερων προς το περιβάλλον μορφών εργασίας, μορφών οργάνωσης της εργασίας και μορφών κατανάλωσης (όλες αυτές οι αλλαγές είναι πολύ πιθανό να έχουν αρχικά υψηλότερο κόστος).

Τα κράτη μέλη της ΕΕ αναλαμβάνουν ολοένα και περισσότερες πολιτικές πρωτοβουλίες για τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος και την αντιμετώπιση των επιπτώσεών της. Προς την κατεύθυνση αυτή έχει συμβάλει σημαντικά η δέσμη μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το κλίμα και την ενέργεια, σημαντικό κομμάτι της οποίας είναι οι στόχοι «20-20-20».

Όπως διευκρινίζεται στον δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τρεις είναι οι βασικές επιδιώξεις των στόχων αυτών:

- μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ κατά τουλάχιστον 20% κάτω από τα επίπεδα του 1990
- παραγωγή του 20% των ενεργειακών αναγκών της ΕΕ από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- μείωση της χρήσης πρωτογενούς ενέργειας κατά 20% σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα επίπεδα μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης (δικτυακός τόπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Δράση για το κλίμα»).

Οι στόχοι αυτοί σκιαγραφούν το ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής, ενώ έχουν διατυπωθεί αρκετές προτάσεις για σχέδια δράσης σε συναφείς τομείς πολιτικής, όπως π.χ. η υποβολή τον Σεπτέμβριο του 2010 πρότασης σχετικά με το πρώτο ευρωπαϊκό σχέδιο για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε «πράσινους» κλάδους και για την ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας και αγοράς εργασίας.

Καθώς οι θέσεις εργασίας, το περιεχόμενό τους και οι εργασιακές συνθήκες θα επηρεαστούν αναπόφευκτα σε κάποιο βαθμό από τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία, ο κοινωνικός διάλογος αναδεικνύεται σε σημαντικό εργαλείο της όλης διαδικασίας χάρη στη δυνατότητά του να εξασφαλίζει αμοιβαίως επωφελή αποτελέσματα σε ένα πιθανώς συγκρουσιακό πλαίσιο. Για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της όλης διαδικασίας διότι μπορεί να συμβάλλει

Βασικά πορίσματα

Πίνακας 1: Ορθές πρακτικές ανάπτυξης περισσότερο πράσινης οικονομίας

Πρωτοβουλία	Τύπος πρωτοβουλίας και στόχος	Μέσα
<p>Ηνωμένο Βασίλειο</p> <p>Πράσινοι χώροι εργασίας</p> <p>Πρωτοβουλία σε εθνικό επίπεδο, εφαρμογή στους χώρους εργασίας</p> <p>Έναρξη υλοποίησης: μέσα 2006</p>	<p>Το εν λόγω έργο βασίζεται στην αρχή ότι όλοι ανεξαιρέτως οι χώροι εργασίας μπορούν να γίνουν πράσινοι και να συμβάλουν στην προστασία ή τη βελτίωση του περιβάλλοντος</p> <p>Στόχοι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ανάπτυξη ικανοτήτων για τη διευθέτηση ζητημάτων που σχετίζονται με την αλλαγή του κλίματος στην εργασία εφαρμογή ορθών πρακτικών στους χώρους εργασίας για περιβαλλοντικές δραστηριότητες παροχή περιβαλλοντικής κατάρτισης σε πράσινους εκπροσώπους στους χώρους εργασίας ενίσχυση της ευαισθητοποίησης ενίσχυση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού 	<p>Στους χώρους εργασίας: οι εργαζόμενοι και η διοίκηση συνεργάζονται αρμονικά μεταξύ τους για την εξοικονόμηση ενέργειας και για τη μείωση του αντίκτυπου του χώρου εργασίας στο περιβάλλον.</p>
<p>Γερμανία</p> <p>Απόδοση πόρων δικτύου</p> <p>Διατομεακή πρωτοβουλία, εφαρμογή σε τομεακό επίπεδο και σε επίπεδο χώρου εργασίας</p> <p>Έναρξη υλοποίησης: Μάρτιος 2007</p>	<p>Το εν λόγω έργο αποσκοπεί στη σύνδεση του οικολογικού στόχου της ενίσχυσης της απόδοσης των πόρων σε κλάδους έντασης πόρων με τον κοινωνικό στόχο της διατήρησης των θέσεων εργασίας.</p>	<p>Πρωτοβουλίες κατάρτισης, διασκέψεις και εργαστήρια στους χώρους εργασίας, τομεακός κοινωνικός διάλογος</p>
<p>Γαλλία</p> <p>Εγκεκριμένος από κοινού φορέας εισπραξης (OPCA)</p> <p>Εφαρμογή σε τομεακό επίπεδο</p> <p>Έναρξη υλοποίησης: 2008</p>	<p>Διασφάλιση ικανοποιητικού επιπέδου δεξιοτήτων σε νέες πράσινες τεχνολογίες για εργαζόμενους στον κλάδο της οικοδομής</p>	<ul style="list-style-type: none"> Στο πλαίσιο του συστήματος των OPCA, οι γάλλοι κοινωνικοί εταίροι σε τομεακό επίπεδο διαχειρίζονται από κοινού τομεακές ανάγκες κατάρτισης. Οι OPCA εισπράττουν χρήματα από επιχειρήσεις με σκοπό τη χρηματοδότηση πράσινων προγραμμάτων κατάρτισης που απευθύνονται σε εργαζόμενους (υποχρεωτική εισφορά στη Γαλλία) και αποφασίζουν οι ίδιοι για τη διάθεση των κονδυλίων. Σύστημα κατάρτισης του κλάδου της οικοδομής υπό την κοινή διαχείριση των κοινωνικών εταίρων
<p>Ρουμανία</p> <p>Euroeneff</p> <p>Εφαρμογή σε τομεακό επίπεδο</p> <p>Έναρξη υλοποίησης: Οκτώβριος 2008</p>	<p>Το έργο Euroeneff είναι διεθνική πρωτοβουλία με στόχο την κατάρτιση σε ενεργειακά αποδοτικές τεχνολογίες του εργατικού δυναμικού στον κλάδο της οικοδομής.</p> <p>Η εν λόγω πρωτοβουλία αποσκοπεί στην ανάπτυξη οδηγού πολυμέσων για την ενεργειακή απόδοση στα υπό ανακαίνιση κτίρια -προορίζεται για τους εκπαιδευτές και το διδακτικό προσωπικό των επαγγελματικών σχολών- και στη βελτίωση των επαγγελματικών δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, με γνώμονα πάντοτε τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου.</p>	<p>Οδηγός πολυμέσων διαθέσιμος στο Διαδίκτυο για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, διάδοση ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών (για ανακαινίσεις κτιρίων, χρήση υλικών, βελτίωση της μόνωσης και των απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας που αφορούν τους εργαζόμενους)</p>
<p>Βέλγιο</p> <p>Οικολογικά κουπόνια</p> <p>Διαπραγμάτευση σε εθνικό επίπεδο - εφαρμογή σε επίπεδο εργαζομένων</p> <p>Έναρξη υλοποίησης: Ιούλιος 2009</p>	<p>Η πρωτοβουλία αποσκοπεί στην ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και ταυτόχρονα στην προώθηση της αγοράς οικολογικών προϊόντων και –εμμέσως– στη μακροπρόθεσμη τόνωση της απασχόλησης. Τα οικολογικά κουπόνια αποτελούν μέρος ενός συστήματος κινήτρων για κοινωνικές παροχές σε εργαζόμενους στο πλαίσιο της πολιτικής αμοιβών και μισθών.</p>	<p>Τα οικολογικά κουπόνια είναι ουσιαστικά κουπόνια για την αγορά ορισμένων φιλικών προς το περιβάλλον και βιώσιμων καταναλωτικών προϊόντων (περιλαμβάνονται σε ειδικό κατάλογο «πράσινων» προϊόντων) τα οποία δίδουν οι εργοδότες στους εργαζόμενούς τους και εκπίπτουν από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.</p> <p>Τα οικολογικά κουπόνια θεσπίστηκαν με τη συλλογική σύμβαση αριθ. 98 της 20ής Φεβρουαρίου 2009 που υπέγραψε το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας.</p>

Παραδείγματα αποτελεσμάτων	Βασικό όργανο πρωτοβουλίας/λοιποί παράγοντες	Χρηματοδότηση
Κοινές επιτροπές περιβάλλοντος διοίκησης-συνδικάτων με συμφωνίες-πλαίσια που προβλέπουν πρακτικούς στόχους για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση του αντίκτυπου του χώρου εργασίας στο περιβάλλον	Βασικό όργανο πρωτοβουλίας: Διάσκεψη Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (Trades Union Congress – TUC) Επιχειρήσεις, συνδικάτα και εκπρόσωποι εργαζομένων	Συγκέντρωση χρημάτων, μεταξύ άλλων, από φορείς συμβαλλόμενους με συνδικάτα ή το Ταμείο Εκσυγχρονισμού των Συνδικάτων
Κύριο αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι ο βασιζόμενος στην κοινωνική εταιρική σχέση τομεακός διάλογος στους κόλπους της βιομηχανίας αλουμινίου και η έναρξη εφαρμογής του προγράμματος κατάρτισης «Απόδοση πόρων σε επίπεδο επιχείρησης»· στόχος είναι η κατάρτιση των μελών των επιτροπών επιχειρήσεων και των εργαζομένων ώστε να μπορούν να βρίσκουν και να εφαρμόζουν τρόπους βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.	IG Metall (συνδικάτο) και Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος Τομεακές ενώσεις εργοδοτών, ερευνητές, εταιρείες και επιτροπές επιχειρήσεων	Υπουργείο Περιβάλλοντος (BMU) και συμμετέχουσες εταιρείες
	Ο εγκεκριμένος από κοινού φορέας είσπραξης κονδυλίων κατάρτισης για τον κλάδο της οικοδομής Κοινή οργάνωση κοινωνικών εταιρών	Στη Γαλλία είναι υποχρεωτική η χρηματοδότηση της κατάρτισης από τις επιχειρήσεις.
	CMC – Κοινή οργάνωση κοινωνικών εταιρών στον ρουμανικό κλάδο της οικοδομής Ευρωπαϊκό έργο υπό την ευθύνη του Επιμελητηρίου της Βουλγαρίας για τον κλάδο της οικοδομής, το οποίο υλοποιείται από κοινού με εταιρείες από τη Ρουμανία, την Ισπανία και την Ολλανδία	Μέσω του προγράμματος Leonardo da Vinci της ΕΕ
	Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας (CNT) – Κοινός φορέας Φορείς αρμόδιοι για την περαιτέρω εφαρμογή: επιχειρήσεις και εργαζόμενοι	Εκπτώσεις φόρου και καθαρή αύξηση μισθών των βέλγων εργαζομένων, ετήσια μισθολογική αύξηση

στην εξασφάλιση υποστήριξης για τη μετάβαση σε μια περισσότερο βιώσιμη και περιβαλλοντικά φιλική βιομηχανική πολιτική. Για να στεφθεί με επιτυχία η πολιτική και οικονομική ιδέα της ανάπτυξης περισσότερο πράσινης ευρωπαϊκής οικονομίας, πρέπει να εξασφαλιστεί η συμμετοχή αμφοτέρων των κοινωνικών εταίρων (εργοδοτών και συνδικάτων). Η επιτυχής έκβαση του εγχειρήματος εξυπηρετεί τα συμφέροντα αμφοτέρων των πλευρών: για τους εργοδότες, η μετάβαση στην πράσινη οικονομία παρουσιάζει επιχειρηματικές ευκαιρίες, ενώ για τα συνδικάτα, βασικό κίνητρο συμμετοχής στη διαδικασία ανάπτυξης περισσότερο πράσινης οικονομίας αποτελεί η διατήρηση της απασχόλησης και των καλών εργασιακών συνθηκών.

Σε εθνικό επίπεδο, σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει βιώσιμες στρατηγικές ανάπτυξης, ενώ αρκετές χώρες έχουν θεσπίσει ήδη φορείς, όργανα ή δομές –ορισμένα εκ των οποίων τριμερή– για τη διευθέτηση πράσινων ζητημάτων και για την ανάπτυξη περισσότερο βιώσιμης οικονομίας. Την τελευταία δεκαετία, οι κοινωνικοί εταίροι τείνουν πλέον σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό να αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα το ζήτημα της περιβαλλοντικής προστασίας. Αν και σε διαφορετικό βαθμό, οι κοινωνικοί εταίροι στα περισσότερα κράτη μέλη συμμετέχουν πλέον ενεργά στη διευθέτηση πράσινων ζητημάτων και στην προώθηση πράσινων πολιτικών.

Συνοπτική παρουσίαση της έρευνας

Σκοπός της έρευνας του Eurofound είναι να δώσει στους κοινωνικούς εταίρους παραδείγματα τρόπων υποστήριξης της μετάβασης στην πράσινη οικονομία, μέσω της εξέτασης παραδειγμάτων ορθών πρακτικών σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή κοινωνικών εταίρων από διάφορα κράτη μέλη, σε διάφορα πλαίσια εργασιακών σχέσεων και με διάφορα επίπεδα συμμετοχής. Ένα από τα βασικά κριτήρια επιλογής μιας επιχείρησης στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας ήταν η ενεργός συμμετοχή του κοινωνικού εταίρου στην εφαρμογή του μέτρου. Άλλα κριτήρια ήταν η γεωγραφική διασπορά, η εξάπλωση των διάφορων τύπων πρωτοβουλιών, η καινοτομία σε επίπεδο υλοποίησης και η δυνατότητα εφαρμογής των ίδιων πρωτοβουλιών σε άλλους τομείς. Όλα τα έργα είναι ακόμη πολύ πρόσφατα, έως τις αρχές του 2011, με τα περισσότερα να διανύουν την πρώτη πιλοτική τους φάση και, συνεπώς, δεν έχουν αξιολογηθεί ακόμη εκτενώς.

Από τα παραδείγματα ορθών πρακτικών προκύπτει ξεκάθαρα πόσο ευρύ μπορεί να είναι το φάσμα των προσεγγίσεων για την ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας. Οι προσεγγίσεις αυτές διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τους στόχους, τη δομή, το επίπεδο εφαρμογής αλλά και τη χρηματοδότηση. Για παράδειγμα, το έργο «Απόδοση πόρων δικτύου» στη Γερμανία, που συγχρηματοδοτείται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και το συνδικάτο IG Metall, διαμόρφωσε ένα πλαίσιο το οποίο οδήγησε σε μια τομεακή εταιρική σχέση από τον κλάδο αλουμινίου. Το έργο «Πράσινοι χώροι εργασίας» στο Ηνωμένο Βασίλειο ακολουθεί διαφορετική προσέγγιση, η οποία βασίζεται στην προαιρετική εταιρική σχέση μεταξύ συνδικάτων και εργοδοτών με ελάχιστα μόνο οικονομικά μέσα. Το έργο «Οικολογικά κουπόνια» στο Βέλγιο επιχειρεί να αξιοποιήσει τις αποφάσεις των καταναλωτών συνδέοντάς τες με συμφωνίες κοινωνικών εταίρων (η καθιέρωση των κουπονιών θεσπίστηκε με συλλογική σύμβαση τη διαπραγμάτευση της οποίας ανέλαβε θεσμοθετημένος φορέας κοινωνικού διαλόγου).

Οι πρωτοβουλίες αυτές καταδεικνύουν τις δυνατότητες που έχουν οι κοινωνικοί εταίροι σε επίπεδο εφαρμογής έργων και εκστρατειών για την υποστήριξη της ανάπτυξης μιας περισσότερο βιώσιμης οικονομίας. Τα έργα πρέπει, φυσικά, να ταιριάζουν στο σύστημα εργασιακών σχέσεων κάθε χώρας και στον εθνικό διάλογο για την ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας. Όπως προκύπτει από τα παραδείγματα, το επίπεδο εφαρμογής ποικίλλει σημαντικά, από το ατομικό επίπεδο στο Βέλγιο μέχρι το τομεακό επίπεδο στη Ρουμανία και τη Γαλλία και το εθνικό επίπεδο στη Γερμανία. Επισημαίνεται πάντως ότι τα συστήματα εργασιακών σχέσεων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Στο Βέλγιο και τη Γερμανία είναι τομεακά και περιφερειακά, στη Γαλλία τείνουν να είναι ιδιαίτερα συγκεντρωτικά, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι αποκεντρωμένα και μάλλον αντικρουόμενα.

Επίδιωξη οφελών για όλους τους εταίρους και για το περιβάλλον

«Η περικοπή πόρων είναι προτιμότερη από την περικοπή ατόμων». Η δήλωση αυτή ενός γερμανού ενδιαφερόμενου δείχνει ξεκάθαρα πώς μπορούν να αλληλοενισχυθούν οι περιβαλλοντικοί και οι κοινωνικοί στόχοι. Οι πιθανότητες συνεργασίας των κοινωνικών εταίρων σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας –γεγονός που συνιστά κατά κύριο λόγο προαιρετική ανάληψη υποχρέωσης– αυξάνονται όταν βλέπουν ότι υπάρχει όφελος για όλους. Για παράδειγμα, οι κοινωνικοί εταίροι συνεργάστηκαν στο πλαίσιο του από κοινού εγκεκριμένου ταμείου εκπαίδευσης OPCA στη Γαλλία, αλλά και στο σχέδιο κατάρτισης Euroneff στη Γαλλία και τη Ρουμανία, προκειμένου να αποφευχθούν οι ελλείψεις δεξιοτήτων. Εάν δεν υπήρχε μέριμνα για την παροχή κατάρτισης, οι εργοδότες θα δυσκολεύονταν να βρουν καταρτισμένους εργαζόμενους, ενώ οι εργαζόμενοι δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν προσόντα που θα βελτίωναν την απασχολησιμότητά τους. Τα έργα «Πράσινοι χώροι εργασίας» στο Ηνωμένο Βασίλειο επεδίωξαν την προστασία του περιβάλλοντος και ταυτόχρονα προσπαθούσαν να μειώσουν τις δαπάνες με γνώμονα πάντοτε τη διατήρηση των θέσεων εργασίας στις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στο έργο. Στο Βέλγιο, το έργο «Οικολογικά κουπόνια» παρέιχε στους εργαζόμενους εισοδηματική ενίσχυση. Στη Γερμανία, το έργο «Απόδοση πόρων δικτύου» βασιζόταν στη συνεργασία μεταξύ ενώσεων με γνώμονα την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των επιχειρήσεων, γεγονός που οδήγησε σε μείωση δαπανών η οποία, με τη σειρά της, συνέβαλε στη διατήρηση των θέσεων εργασίας, ενώ ταυτόχρονα παρότρυνε τους εργαζόμενους να χρησιμοποιούν την κρίση και τις δεξιότητές τους για να βρίσκουν τρόπους βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.

Οι θέσεις και οι πρωτοβουλίες των συνδικάτων

Η συμμετοχή των συνδικάτων σε περιβαλλοντικά ζητήματα –και ειδικότερα στην αλλαγή του κλίματος– αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια στις πέντε χώρες που αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης. Τα συνδικάτα απαιτούν πλέον να έχουν φωνή σε πολιτικό επίπεδο και να συμμετέχουν πλήρως στη διαδικασία ανάπτυξης μιας περισσότερο πράσινης οικονομίας. Στους κόλπους τους δε, δεν έχουν παρατηρηθεί συγκρούσεις μεταξύ κοινωνικών και οικολογικών συμφερόντων, γεγονός που αποδίδεται στο ότι αυτό που προτείνεται ουσιαστικά είναι να καταστεί πράσινη ολόκληρη η οικονομία στο σύνολό της, πρόταση η οποία δεν φέρνει σε σύγκρουση τους χώρους εργασίας μεταξύ τους ούτε απειλεί τα συνδικάτα αυτά καθεαυτά (τα οποία εκπροσωπούν κυρίως παραδοσιακού βιομηχανικού κλάδους).

Τα συνδικάτα δραστηριοποιούνται σε διάφορα επίπεδα (εθνικό, τομεακό, εργοστασίου ή ατομικό), απαντούν δε

Πίνακας 2: Δομές κοινωνικού διαλόγου και ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας

Χώρα	Σύστημα εργασιακών σχέσεων	Δομές κοινωνικού διαλόγου για πράσινα θέματα
Ηνωμένο Βασίλειο	<p>Συγκρουσιακές συχνά σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων· χαρακτηριστικό των εργασιακών σχέσεων είναι ότι ρυθμίζονται ελάχιστα σε κανονιστικό επίπεδο.</p> <p>Χαρακτηριστικό του συνδικαλιστικού κινήματος στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι η πληθώρα μεμονωμένων συνδικάτων διαφορετικής προέλευσης και δομής, γεγονός που δυσχεραίνει την εφαρμογή κοινών δράσεων.</p>	<p>Ο διάλογος χαρακτηρίζεται από νεοφιλελεύθερο οικονομικό πλαίσιο που δίδει έμφαση στον εθελοντισμό.</p> <p>Το πρώτο παγκοσμίως Υπουργείο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) για την παροχή συμβουλών και την υποστήριξη βέλτιστων πρακτικών</p> <p>Η κυβέρνηση θέσπισε το 1998 μία συμβουλευτική επιτροπή για τη βιώσιμη ανάπτυξη των συνδικάτων (Trade Union Sustainable Development Advisory Committee - TUSDAC), η οποία συνεισφέρει στην κυβερνητική πολιτική για τη βιώσιμη ανάπτυξη</p> <p>Η κυβέρνηση θέσπισε τον Ιούλιο του 2009 ένα «Φόρουμ για τη δίκαιη μετάβαση» (με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων) το οποίο παρέχει συμβουλές για την οικονομική και κοινωνική μετάβαση σε ένα μέλλον με χαμηλότερες εκπομπές άνθρακα. Το φόρουμ, του οποίου οι εργασίες έληξαν το 2010, αντικαταστάθηκε από ένα νέο τριμερές όργανο, το Συμβούλιο Πράσινης Οικονομίας.</p> <p>Αρμοδιότητα των εκλεγμένων υπαλλήλων στις επιχειρήσεις (πράσινοι εκπρόσωποι) είναι να βοηθούν τις επιχειρήσεις να μειώνουν τις εκπομπές άνθρακα.</p>
Γερμανία	<p>Εδραιωμένες δομές συμμετοχής και κοινωνικού διαλόγου· η κυβέρνηση θεωρεί σημαντική τη συμμετοχή ομάδων οικονομικών συμφερόντων στην πολιτική διαδικασία και ενθαρρύνει τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε πολλές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.</p> <p>Ο νόμος που ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών και ο νόμος περί συμμετοχής παρέχουν ένα νομικό πλαίσιο για τη συμμετοχή σε επίπεδο εργοστασίου και διοικητικού συμβουλίου</p> <p>Οι κοινωνικοί εταίροι διαπραγματεύονται συλλογικές συμβάσεις εργασίας σε επίπεδο κλάδου ή επιχείρησης (νόμος περί συλλογικών συμβάσεων).</p> <p>Οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι συνδιαλέγονται επίσης σε διμερές επίπεδο</p>	<p>Ευρεία αποδοχή της ανάγκης μετάβασης σε μια περισσότερο βιώσιμη οικονομία, με έμφαση στην αλλαγή του κλίματος και στην απόδοση των πόρων με στόχο να καταστεί η Γερμανία η πλέον αποδοτική χώρα στον κόσμο ως προς τους πόρους</p> <p>Η αναθεώρηση του νόμου που ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών το 2001 συνέβαλε στη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των επιτροπών επιμερισμού με την προσθήκη θεμάτων περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.</p> <p>Υπό εξέλιξη βρίσκονται διάφορες συζητήσεις για περιβαλλοντικά θέματα με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και του κράτους. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται η Ένωση για την Εργασία και το Περιβάλλον, το Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και το Εθνικό Φόρουμ ΕΚΕ.</p>
Βέλγιο	<p>Ισχυρή παράδοση κοινωνικού διαλόγου, η οποία θεωρείται συχνά ως σημείο αναφοράς για τον κοινωνικό διάλογο στην ΕΕ</p> <p>Διαπραγματεύσεις για τη σύναψη διατομεακών συλλογικών συμβάσεων σε εθνικό επίπεδο πραγματοποιούνται κάθε δύο χρόνια.</p>	<p>Οι φορείς κοινωνικών σχέσεων που είναι αρμόδιοι για ζητήματα τα οποία άπτονται της βιώσιμης ανάπτυξης και των θέσεων εργασίας στην πράσινη οικονομία αλληλοσυνδέονται· οι ομοσπονδιακοί φορείς είναι αρμόδιοι για περιφερειακά, τομεακά και διεπαγγελματικά ζητήματα.</p> <p>Φορείς για τη βιωσιμότητα και το περιβάλλον, όπως το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (CFDD), οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς διαβούλευσης, το Κεντρικό Συμβούλιο Οικονομίας και το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας (CNT)</p> <p>Ειδικές πρωτοβουλίες κοινωνικής διαβούλευσης για ζητήματα βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης</p> <p>Διάφορες πρωτοβουλίες με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον κλάδο της οικοδομής, όπως, μεταξύ άλλων, το έργο για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα - ο «Μηχανισμός καθαρής ανάπτυξης»</p>

Πίνακας 2: Δομές κοινωνικού διαλόγου και ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας

Χώρα	Σύστημα εργασιακών σχέσεων	Δομές κοινωνικού διαλόγου για πράσινα θέματα
Γαλλία	<p>Ισορροπημένο σύστημα εργασιακών σχέσεων: διαπραγμάτευση σε διατομεακό επίπεδο και σε επίπεδο κλάδου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων όλων των επιχειρήσεων με εκπροσώπους συνδικάτων ή εκλεγμένους εκπροσώπους εργαζομένων</p> <p>Τριμερείς διαπραγματεύσεις: ο νόμος περί εκσυγχρονισμού του κοινωνικού διαλόγου του 2007 προβλέπει τη συστηματική διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, η οποία πρέπει να λαμβάνει χώρα προτού εγκρίνει η κυβέρνηση μεταρρυθμίσεις στις ατομικές ή συλλογικές εργασιακές σχέσεις, στην απασχόληση ή στην επαγγελματική κατάρτιση</p> <p>Θεσμοθετημένο σύστημα της αρχής της ισότητας στους κόλπους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, των εργατοδικείων, των επιτροπών κοινωνικής πρόνοιας, γεγονός που συνεπάγεται αυστηρά κοινούς μηχανισμούς λήψης αποφάσεων, στο πλαίσιο των οποίων τα διαφορετικά συμφέροντα έχουν ισότιμη βαρύτητα.</p>	<p>Τον Ιούλιο του 2007 η κυβέρνηση θέσπισε τη συζήτηση στοργυλής τραπέζης «Grenelle de l'Environnement» για πρώτη φορά συναντήθηκαν πολιτικοί, κοινωνικοί και αστικοί φορείς προκειμένου να συζητήσουν περιβαλλοντικά ζητήματα. Η πρωτοβουλία αυτή κατέληξε σε μια νέα στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης για την περίοδο 2010–2013 η οποία θεσπίστηκε τον Ιούλιο του 2010. Θεσπίστηκαν επίσης η Εθνική Επιτροπή για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την «Grenelle de l'Environnement», καθώς και ένας νέος φορέας, το Υπουργείο Οικολογίας, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Στέγασης.</p>
Ρουμανία	<p>Αποσπασματική εκπροσώπηση τόσο από πλευράς εργοδοτών όσο και από πλευράς συνδικάτων</p> <p>Ανεπτυγμένη διμερής συνεργασία σε τομεακό επίπεδο</p> <p>Η κυβέρνηση θέσπισε το 2003 μόνιμη εθνική επιτροπή για τη χάραξη της ρουμανικής στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης μέχρι το 2030.</p> <p>Προβλέπονται δομές τριμερούς διαλόγου, π.χ. για τη διαμόρφωση της δέσμης οικονομικών κινήτρων το 2009 η οποία περιείχε ορισμένες περιβαλλοντικές πτυχές.</p> <p>Η Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Κατοικίας συνέβαλε καθοριστικά στην υιοθέτηση τεχνολογιών ενεργειακής απόδοσης στον τομέα της κατασκευής δημόσιων κτιρίων.</p>	<p>Ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε ζητήματα βιώσιμης ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια σε διμερές επίπεδο</p> <p>Εντατική διμερής συνεργασία στους τομείς των κατασκευών και των οικοδομικών υλικών και συνεργασία σε περιβαλλοντικά ζητήματα</p>

σε διάφορα συστήματα εργασιακών σχέσεων και νομικά πλαίσια. Τα συνδικάτα δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας με διάφορους τρόπους:

- συμμετέχοντας σε πολιτικές συζητήσεις για πράσινα θέματα σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο με το κράτος ή με εργοδότες και ενώσεις εργοδοτών
- εκδίδοντας δημοσιεύσεις που άπτονται ειδικά πράσινων ζητημάτων
- οργανώνοντας μαθήματα κατάρτισης για την απόκτηση πράσινων δεξιοτήτων τα οποία απευθύνονται σε εργαζόμενους ή εκπροσώπους εργαζομένων
- αναπτύσσοντας τρόπους με τους οποίους ο κάθε εργαζόμενος ξεχωριστά μπορεί να σχεδιάζει φιλικούς προς το περιβάλλον χώρους εργασίας, βελτιώνοντας έτσι τη συμμετοχή και την αφοσίωση των εργαζομένων σε πράσινα ζητήματα.

Οι θέσεις και οι πρωτοβουλίες των ενώσεων εργοδοτών

Οι ενώσεις εργοδοτών έχουν αναλάβει ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών στην προσπάθειά τους να συμβάλουν στον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος. Οι επιχειρήσεις και οι ενώσεις εργοδοτών επιδιώκουν:

- τη συμμετοχή τους σε πολιτικές συζητήσεις, σε πολυμερή φόρα και διμερείς διαλόγους για πράσινα ζητήματα

- τη δημοσίευση συγκεκριμένων πράσινων ζητημάτων, όπως η περιβαλλοντική νομοθεσία, η μείωση εκπομπών, η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας στην πράσινη οικονομία και η συμμετοχή εργοδοτών
- τη διοργάνωση εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων διάδοσης πληροφοριών με στόχο την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των μελών τους
- την προώθηση της ανάπτυξης πράσινων δεξιοτήτων έτσι ώστε να αποφεύγονται οι ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό με τις κατάλληλες δεξιότητες.

Οι προσεγγίσεις που ακολουθούν όμως τα συνδικάτα και οι ενώσεις εργοδοτών για την ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας διαφέρουν αρκετά μεταξύ τους. Ενώ τα συνδικάτα και οι λοιποί εκπρόσωποι των εργαζομένων εστιάζουν κατά κύριο λόγο στον αντίκτυπο που έχει η διαδικασία ανάπτυξης περισσότερο πράσινης οικονομίας στους εργαζόμενους και στους χώρους εργασίας, οι εργοδότες ενδιαφέρονται περισσότερο για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεών τους στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας. Για τους εργοδότες, η αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος συνοδεύεται από συγκεκριμένες προκλήσεις, ιδίως σε επίπεδο θέσπισης νέων νομοθετικών ρυθμίσεων οι οποίες, κατά την άποψή τους, ενδέχεται να πλήξουν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά.

Διδάγματα και δείκτες πολιτικής

Οι καλές δομές κοινωνικού διαλόγου μπορούν να διασφαλίσουν την επιτυχία

Από το συγκεκριμένο δείγμα περιπτώσεων μελετών προκύπτει ότι η επιτυχία ενός έργου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Πρώτα από όλα, οι καλά ανεπτυγμένες δομές κοινωνικού διαλόγου και οι καλές κοινωνικές εταιρικές σχέσεις διευκολύνουν την υλοποίηση έργων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη πράσινης οικονομίας. Ο τομεακός διάλογος στους κόλπους της βιομηχανίας αλουμινίου στη Γερμανία είναι ένα παράδειγμα τέτοιας επιτυχημένης κοινωνικής εταιρικής σχέσης. Στην προκειμένη περίπτωση, αμφότεροι οι ενδιαφερόμενοι ασπάστηκαν τους ίδιους στόχους και αμφότεροι διέκριναν την ανάγκη ενίσχυσης της απόδοσης των πόρων. Παρόμοιο θετικό παράδειγμα είναι η καλά εδραιωμένη δομή κοινού διαλόγου των κοινών εγκεκριμένων φορέων εισπραξίας (Organismes paritaires collecteurs agris, OPCA) στη Γαλλία.

Οι υφιστάμενες πλατφόρμες κοινωνικού διαλόγου πρέπει να περιλαμβάνουν ενεργά στην ημερήσια διάταξη τους την περιβαλλοντική προστασία. Ταυτόχρονα, οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμφωνούν ως προς την πολιτική και τα πρακτικά βήματα για την αύξηση του αριθμού των πρωτοβουλιών. Ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή θα ήταν, λοιπόν, η παροχή κινήτρων σε κοινωνικούς εταίρους για συνεργασία σε τομείς όπου υπάρχουν δυνατότητες ανάληψης πράσινων πρωτοβουλιών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ανάδειξης των πλεονεκτημάτων της εν λόγω συνεργασίας για αμφότερες τις πλευρές.

Οι κοινωνικοί εταίροι σε επίπεδο επιχείρησης μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη περισσότερο πράσινων χώρων εργασίας

Η πρωτοβουλία της Διάσκεψης των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (Trades Union Congress – TUC) στο Ηνωμένο Βασίλειο για τους πράσινους χώρους εργασίας έγινε ευνοϊκά δεκτή, πείθοντας σε πολλές περιπτώσεις τις επιχειρήσεις και τους εργοδότες να συμμετάσχουν σε αυτήν, γεγονός που καταδεικνύει ξεκάθαρα ότι οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν κάλλιστα να υλοποιήσουν με επιτυχία έργα ανάπτυξης περισσότερο πράσινων χώρων εργασίας σε όλους τους κλάδους. Το ίδιο ισχύει για το έργο Euroneff στη Ρουμανία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, μια κοινή πρωτοβουλία του τομεακού συνδικάτου του κλάδου της οικοδομής και της ένωσης εργοδοτών οδήγησε στη σύνταξη ενός καινοτόμου οδηγού κατάρτισης για την ενεργειακή απόδοση, από τον οποίο θα ωφεληθεί τελικά το σύνολο του εργατικού δυναμικού.

Τα συνδικάτα μπορούν να υιοθετήσουν την πράσινη οικονομία στη στρατηγική και στα σχέδια δράσης τους

Από τη δεκαετία του 1990 και μετά, τα συνδικάτα συμμετέχουν πολύ πιο ενεργά σε περιβαλλοντικά ζητήματα και σε συζητήσεις για την αλλαγή του κλίματος.

Όλα τα συνδικάτα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο έχουν δημοσιεύσει έγγραφα πολιτικής για την αλλαγή του κλίματος, όπως π.χ. με αφορμή τις διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος στην Κοπεγχάγη το 2009 και στο Κανκούν του Μεξικού το 2010. Δραστηριοποιούνται επίσης ενεργά σε πράσινα ζητήματα.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων (ETUC) υιοθέτησε ψήφισμα για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος με αφορμή τη διάσκεψη στο Κανκούν και συμμετέχει στο έργο των κοινωνικών εταίρων της ΕΕ για την ανάπτυξη κοινής προσέγγισης όσον αφορά τις πτυχές και τις επιπτώσεις των πολιτικών για την αλλαγή του κλίματος στην κοινωνία και την απασχόληση. Είναι σημαντικό να παραμένουν αφοσιωμένα τα συνδικάτα στην προσπάθεια μετριασμού της αλλαγής του κλίματος και να θεωρούν την προστασία του περιβάλλοντος βασική τους προτεραιότητα.

Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων μπορούν να χρησιμοποιούν την επιρροή τους για να ενισχύουν τη βιωσιμότητα

Από τις περιπτώσιολογικές μελέτες προκύπτει ότι είναι εφικτή η επιτυχής προσαρμογή καινοτόμων μέσων για την ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας σε επίπεδο εργοστασίου. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο σε όλες τις μορφές πράσινων πρωτοβουλιών και δομών κοινωνικού διαλόγου, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γερμανία. Από τις περιπτώσεις ορθών πρακτικών του Ηνωμένου Βασιλείου προκύπτει ξεκάθαρα ότι αυξάνει διαρκώς ο αριθμός των εκπροσώπων εργαζομένων που χρησιμοποιούν την επιρροή τους για να ζητήσουν βελτιώσεις σε επίπεδο υγείας και ασφάλειας, αποτελώντας έτσι θετικά παραδείγματα ως προς τις δυνατότητες που έχουν οι εκπρόσωποι των εργαζομένων. Στη Γερμανία, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων συμβάλλουν καθοριστικά στη χρησιμοποίηση ενεργειακών αποδοτικών υλικών. Ο γερμανικός νόμος για τις επιτροπές επιχειρήσεων προβλέπει μάλιστα ότι οι επιτροπές επιχειρήσεων έχουν λόγο για περιβαλλοντικά θέματα σε επίπεδο παραγωγής.

Δυνατότητα ενσωμάτωσης βιώσιμων κινήτρων για τους καταναλωτές στην πολιτική αμοιβών και μισθών

Τα πρότυπα κατανάλωσης επηρεάζουν καθοριστικά –τόσο άμεσα όσο και έμμεσα– τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Το παράδειγμα των οικολογικών κουπονιών στο Βέλγιο δείχνει ξεκάθαρα πώς μπορούν μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων να ενσωματωθούν στην πολιτική αμοιβών και μισθών κίνητρα για τους καταναλωτές, πέραν των βασικών μισθών. Ο καθορισμός των μισθών είναι ο βασικός τομέας δραστηριότητας των κοινωνικών εταίρων –ο τομέας στον οποίον, αναλόγως του συστήματος διαπραγμάτευσης των μισθών, έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στους καταναλωτές και στους εργαζόμενους (σε περίπτωση που οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας επεκταθούν και πέραν της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, το αποτέλεσμα είναι πολλαπλασιαστικό). Πάντως, για να επιτύχουν παρόμοιες πρωτοβουλίες, επιβάλλεται η στήριξη αμφότερων των πλευρών.

Η πρωτοβουλία με τα κουπόνια μπορεί κάλλιστα να εφαρμοστεί σε άλλα πλαίσια, π.χ. σε επίπεδο επιχείρησης. Οι επιτροπές επιχειρήσεων ή τα συνδικάτα και η διοίκηση της εκάστοτε επιχείρησης μπορούν να συμπεριλάβουν την έννοια των πράσινων κουπονιών στις διαπραγματεύσεις τους για τη σύναψη εταιρικών συμβάσεων, ιδίως στις περιπτώσεις στις οποίες η διαπραγμάτευση για μη χρηματικές παροχές αποτελεί ήδη κοινή πρακτική.

Ο κοινωνικός διάλογος μπορεί να διευκολύνει την απόκτηση «πράσινων» δεξιοτήτων

Στη Γαλλία, πολλοί εκπαιδευόμενοι έλαβαν ή πρόκειται να λάβουν κατάρτιση σε φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους κατασκευής στον οικοδομικό κλάδο από τους OPCA, γεγονός που αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο

τόσο στην απασχόληση όσο και στην απόδοση των πόρων. Είναι προς το συμφέρον τόσο των εργοδοτών όσο και των συνδικάτων να έχουν στη διάθεσή τους κατάλληλα εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, το οποίο είναι σε θέση να επιτελεί εργασίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων. Ομοίως, στην περίπτωση του έργου Euroneff στη Ρουμανία, τόσο τα συνδικάτα όσο και οι εργοδότες αναγνώρισαν τα πλεονεκτήματα της ύπαρξης εργαζόμενων με τα απαιτούμενα προσόντα ώστε να εφαρμόζουν τα τελευταία ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης. Πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη συμπεριλάβει στις δέσμες μέτρων ανάκαμψης και μέτρα τόσο τους χώρους των επιχειρήσεων όσο και των ιδιωτικών κατοικιών, τα οποία συνάδουν και με τις εθνικές πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ για ενεργειακά αποδοτικές κατοικίες. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να υποστηρίξουν την εφαρμογή τέτοιων μέτρων και, επιπλέον, να τα επεκτείνουν μέσω, π.χ., της διάθεσης κονδυλίων για κατάρτιση.

Σημαντική προϋπόθεση αποτελεί η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης

Από την ανασκόπηση των πέντε περιπτώσιολογικών μελετών προκύπτει ότι τα κοινά μελήματα, η συναίνεση, η κοινή αντίληψη των περιβαλλοντικών θεμάτων και η βούληση των διαφόρων φορέων να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή του εκάστοτε έργου. Σε όλες τις περιγραφείσες περιπτώσεις, τόσο τα συνδικάτα όσο και οι εργοδότες έχουν κοινή αντίληψη της ανάγκης υιοθέτησης πράσινων πολιτικών στους χώρους εργασίας τους, σε επίπεδο επιχείρησης, τομέα ή χώρας. Η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των κοινωνικών εταίρων (καθώς και όλων των εργαζομένων) είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση των έργων. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στο συγκεκριμένο θέμα αναπτύσσοντας προγράμματα κατάρτισης και ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης σε περιβαλλοντικά θέματα.

Τα εθνικά και διεθνή πολιτικά πλαίσια μπορούν να αποτελέσουν καλή βάση

Το πολιτικό πλαίσιο αποτελεί σημαντικό εργαλείο-κίνητρο για την ανάληψη πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην ανάπτυξη περισσότερο βιώσιμης οικονομίας. Ο κοινωνικός διάλογος που διεξάγουν και τα έργα που υλοποιούν οι κοινωνικοί εταίροι συχνά συμπληρώνουν τις εθνικές ή διεθνείς πολιτικές. Από τη συγκριτική εξέταση των πέντε περιπτώσιολογικών μελετών προκύπτει ότι ο βαθμός δραστηριοποίησης σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών, αντικατοπτρίζοντας ουσιαστικά τον βαθμό δέσμευσης της κυβέρνησης στην προαγωγή των περιβαλλοντικών θεμάτων. Συγκεκριμένα, το έργο Euroneff στη Ρουμανία καταδεικνύει πόσο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η κυβέρνηση ως όργανο πρωτοβουλίας και χρηματοδότης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσφέρθηκε να διευκολύνει τα πρώτα στάδια του εν λόγω έργου, γεγονός που μπορεί, σε βάθος χρόνου, να συμβάλει στην τυποποίηση και την αναγνώριση προσόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ανάγκη εκπόνησης εκτιμήσεων οικολογικών και κοινωνικών επιπτώσεων

Η αξιολόγηση της επιτυχίας των πρωτοβουλιών που περιγράφονται στο παρόν έγγραφο, τόσο ως προς τον περιβαλλοντικό όσο και ως προς τον κοινωνικό τους αντίκτυπο είναι δύσκολη. Για να καταστεί εφικτή η αξιολόγηση της συνεισφοράς των έργων στους στόχους -όπως οι στόχοι ΕΕ 20-20-20- και στη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών, αλλά και για να εκτιμηθεί ο αντίκτυπός τους στην ανταγωνιστικότητα απαιτείται αποτελεσματική παρακολούθηση των έργων αυτών που αποσκοπούν στην ανάπτυξη περισσότερο πράσινης οικονομίας. Παράλληλα, η παρακολούθηση επιτρέπει και την έγκαιρη ανίχνευση, π.χ., πιθανών συγκρούσεων μεταξύ των περιβαλλοντικών και των κοινωνικών στόχων, διευκολύνοντας έτσι την πραγματοποίηση αλλαγών που διασφαλίζουν πιο επιτυχές αποτέλεσμα για όλους.

Πρόσθετες πληροφορίες

Christine Aumayr, υπεύθυνη έρευνας
cau@eurofound.europa.eu

Broughton, A., Eurofound, Μια περισσότερο πράσινη ευρωπαϊκή οικονομία:
δράσεις και πρωτοβουλίες από τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους, Δουβλίνο, Eurofound, 2009

Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας
Wyattville Road, Loughlinstown, Δουβλίνο 18, Ιρλανδία
Τηλέφωνο: (+353 1) 204 31 00
Ηλεκτρονική διεύθυνση: information@eurofound.europa.eu
Δικτυακός τόπος: <http://www.eurofound.europa.eu>

Υπηρεσία Εκδόσεων

doi:10.2806/23559

ISBN 978-92-897-1021-3

9 789289 710213